

sinebut “tuturan” saka basa tutur kang dadi objek primer linguistik, dene basa tulis minangka objek sekunder saka linguistik. Fokus panliten bakal ana ing panggunane basa tulis. Basa tulis utawa “ortografi” salumrahe ora mujudake representasi langsung saka basa tutur (Verhaar, 2010:7) amarga kanthi primer basa awujud basa primer, mung kanthi cara sekunder bae basa bisa awujud basa tulis. Saka kene akeh masalah basa tulis kang bisa didadekake topik panliten kabasan. Amarga basa tulis dudu wujud panggambaran langsung saka basa tutur. Miturut Basir (2010:5) basa tulis merifikasikake basa adhedhasar pola-pola umum kang asipat tetep lan konsisten, dene basa lisan manggonake basa minangka alat sesambungan sosial kang kudu ngabdi marang aspek efektivitas tujuwan basa. Basa mujudake alat kang dienggo kangge mujudake sawijine pamikiran lan perasaan, pepenginan lan tindakan-tindakan. Basa mujudake dhasar kang paling sepisanan lan sing paling utama saka masyarakat.

Nababan (1988:27) ngandharake yen “masyarakat Indonesia mujudake masyarakat kang bilingual (dwibasa) kang nguwasani luwih saka siji basa yaiku basa daerah, basa Indonesia lan basa asing”. Masyarakat kang dwibasa mesti nindakake kontak basa saengga bisa nuwuhake campur kode. Campur kode yaiku nyampure rong basa utawa luwih sajrone nindakake komunikasi (Nababan, 1989:28). Wong kang nguwasani rong basa utawa luwih bisa ngenakake pawongan kuwi kanggo komunikasi.

Chaer lan Agustina (2010:114) ngandharake menawa sajrone campur kode ana sawijine kode utama utawa kode dhasar kang digunakake lan nduweni fungsi lan keotonomian minangka sawijine kode. Miturut Basir (2010:79) ngandharake campur kode kuwi minangka proses panggunane rong basa utawa luwih kanthi nglebokake unsur-unsur basa siji menyang basa liyanesajrone siji klausa kang padha. Ing sisi liya (Kridalaksana sajrone Purnanto, 2002:27) ngandharake menawa campur kode kuwi (1) interferensi lan (2) panggunane sawijine basa menyang basa liya kanggo ngambakake gaya basa utawa ragam basa kang ing jerone ana panggunane tembung, klausa, idiom, sapaan lan sapanunggal.

Titikan kang paling cundhuk sajrone campur kode yaiku panggunane basa ing kahanan informal. Sajrone kahanan bebasan kang formal, jarang ditemokake campur kode. Menawa ana campur kode ing kahanan kang kaya mangkene, kuwi disebabake ora anane ungkapan kang trep sajrone basa kang digunakake, saengga perlu nggunakake tembung-tembung utawa ungkapan saka basa liya.

Chaer lan Agustina (2004:116-117) ngandharake campur kode bisa arupa nyampure serpihan tembung, frasa lan klausa sawijine basa kang ana ing jerone basa

liya kang digunakake. Intine, ana siji basa kang digunakake, nanging ing sajrone basa kuwi ana serpihan-serpihan saka basa liya. Saperangan alasan utawa penyebab kang nuwuhake campur kode amarga ora anane ungkapan kang trep sajrone basa kang digunakake saengga perlu nggunakake tembung utawa ungkapan liya saka basa liya (Nababan, 1993:32). Ukuran kanggo definisikake peranan yaiku sosial, registral lan edukasional. Idhidentifikasi ragam ditemtokake karo basa sawijine panutur nglaksanakake campur kode kang bakal dipanggonake ing status sosiale kanthi hierarki. Pepenginan kanggo ngandharake lan nafsirake campur kode katon amarga campur kode uga nengeri sikap lan sesambungan marang wong liya lan sikap-sikap sarta sesambungan wong liya tumrap pawongan kuwi dhewe.

Miturut Basir (2010:80) kedadean campur kode disebabake karo saperangan alasan, yaiku (1) anane wewatesane tembung kang padha, (2) pangaribawa pihak kaloro, (3) kurang mandegani kode kang digunakake lan (4) pangaribawa unsur prestise. Saben basa nduweni wewatesan sajrone cacah tetembungan. Wewatesan kuwi bakal dirasakake nalika sawijine pawongan panutur kang wicara ing sawijine bidhange. Kahanan iki bakal dirasakake ing kabeh negara. Apa maneh pangrembakane ilmu pengetahuan kang cepet banget, mula meh saben wektu kawangun tetembungan-tetembungan kang anyar. Babagan iki kang nyebabake anane campur kode.

Campur kode kang ana disebabake amarga nalika wicara panutur lan mitra tutur padha mangaribawani lan padha ngetrapake menyang awake dhewe. Babagan iki mangaribawani wicara kang diomongake panutur lan mitra tutur. Saka kaloro pihak kang padha mangaribwani bisa dideleng saprengan alasan panutur nglakokake campur kode yaiku (1) wong kaloro luwih mangerteni basa, (2) amarga rasa pengen ngormati, (3) unsur mangaribawani utawa kanggo sawijine tujuwan tartamtu lan (4) rasa welas.

Jendra (1991:123) ngandharake menawa campur kode kuwi nduweni titikan kaya mangkene:

1. Campur kode ora dituntut karo kahanan lan konteks wicara kaya kang ana sajrone alih kode.
2. Campur kode kedadean amarga panutur nggunakake basa ing kahanan kang ora formal.
3. Campur kode nduweni titikan sajrone ruang lingkup klausaing tingkat tataran kang paling dhuwur lan tembung ing tingkat tataran kang paling cendhak.
4. Unsur basa sisipan sajrone kedadean campur kode ora mangaribawani fungsi basa kanthi mandiri nanging wis nyawiji karo basa kang wis disisipi

Campur kode ing babagan iki bisa kedadean tanpa disadari. Panutur ing tahap sinau asring oleh kangelan saengga isih nduweni potensi campur kode amarga kabisane kang kurang sajrone nguwasani kode kasebut.

Campur kode mujudake salah sawijine gejala ing studi sosiolinguistik. Campur kode yaiku nyampur rong basa utawa luwih utawa ragam basa sajrone tindak basa tanpa ana samubarang sajrone kahanan bebasan kuwi kang nuntut nyampure basa kuwi (Nababan, 1993:32). Miturut Sumarsono (2002:202-203) ngandharake menawa campur kode kuwi bisa kedadeyan menawa panutur nyelipake unsur-unsur basa liya nalika nggunakake basa tartamtu. Sajrone kahanan bebasan kang asring ditemoni rong pawongan utawa luwih nyampur basa luwih saka siji basa. Nyampure basa kuwi bisa nunjang kekomunikatifan pesen kang bakal diaturake.

Nyampure basa ora mung dipangaribawani karo basa-basa kang ana, kayata basa Jawa lan basa Sunda, nanging uga dipangaribawani karo dialek (dialek Jawa lan dialek Sunda). Sawijine panutur tuladhane sajrone nggunakake basa Indonesia akeh nyelipake serpihan-serpihan basa daerah, kahanan kaya mangkene bisa diarani yen panutur kuwi lagi nindakake campur kode. Salah sawijine masyarakat Indhonesia kang bisa nguwasani rong basa utawa luwih yaiku masyarakat Malang. Masyarakat Malang bisa nguwasani luwih saka siji basa yaiku basa Indhonesia, basa Jawa lan basa Malangan.

Basa Malangan mujudake salah sawijine variasi basa kang ana ing Indhonesia. Basa Malangan uga bisa diarani basa kiwalan utawa basa walikan. Basa Malangan wis ora asring maneh kanggone wong Malang kang tetep pengen nglestarikake basa iku mau. Saliyane wong Malang uga ana saperangan wong kang dudu saka Malang uga nggunakake basa kasebut. Basa Malangan nduweni sejarah asal-usule.

Sejarah basa Malangan asale saka pamikirane para pejuang ing jaman biyen yaiku kelompok Gerilya Rakyat Kutha (GRK). Miturut bapa Tarmin dheweke ngandharake yen basa Malangan iku minangka basa khusus kang dianggep perlu kanggo njamin kerahasiaan, efektivitas komunikasi marang sapadhane pejuang. Saliyane iku uga bisa kanggo titikan idhentitas kanca utawa musuh. Basa Malangan dianggep wigati banget ing jaman iku amarga kanthi cara nggunakake basa Malangan iki nalika ana ing jaman Clash II perang kamardhikan nalika akhir Maret 1949, bangsa Walanda akeh sing nyusup mlebu menyang anggota GRK kanggo dadi mata-mata ing sajrone kelompok pejuang Malang kanthi tujuwan nyerap informasi saka kalangan pejuang GRK. Siasat nyusup Walanda iki nduweni tujuwan kanggo mburu sisa-sisa laskar Mayor Hamid Rusdi kang gugur ing tanggal 8 Maret 1949 sajrone pertempuran ing dukuh Sekarputih cethane ing dhesa Wonokoyo.

Basa Jawa Malangan mujudake salah sawijine ragam basa kang ana ing Jawa Timur. Basa Malangan iki kalebu dialek kang unik amarga beda banget karo kaidah basa Jawa salumrahe. Kaya kang diandharake Chaer (2010:13) menawa basa kuwi asipat statis amarga basa kaiket karo manungsa lan basa bisa owah melu pangrembakakane lan pepenginanane saka kang gawe basa kuwi dhewe. Basa Jawa dialek Malangan nuduhake salah sawijine ciri khas basa ing kutha Malang.

Saben ragam basa kang ana ing ngendi bae mesthi nduweni ciri khas dhewe-dhewe. Ciri khas kuwi bisa disebut kode kanggo tetenger basa kasebut. Kode kasebut bisa awujud percampuran rong basa utawa luwih sajrone tata basa, kaya kang ana basa basa Malangan. Basa Malangan nduweni kode utawa ciri khas dhewe. Basa Malangan iki narik kawigaten kanggo diteliti nggunakake teori campur kode amarga basa Malangan iki nduweni kode-kode kang ora padha karo basa liyane.

Basa Jawa Malangan ing jaman saiki akeh digunakake masyarakat Malang kanggo cecaturan, saengga masyarakat Malang gawe wadhah kanggo madahi pamanggih lan pitutur masyarakat kang nggunakake basa Jawa Malangan. Basa Malanganing kene karo masyarakat diseleh ing salah sawijine akun kang aran instagram. Instagram mujudake salah sawijine akun media sosial kang adhedhasar android kang lagi kawentar banget ing jaman saiki. Instagram yaiku salah sawijine aplikasi kang ngandharake foto lan video. Instagram uga bisa dadi medhia kanggo golek kanca. Istilah kanca ing akun medhia Instagram iki diarani "Follower". Saliyane iku, instagram uga bisa dadi wadhah kanggo ngandharake pamikiran ngenani apa bae kang ana ing sajrone pamikire para pawongan kang nduweni instagram. Instagram uga bisa nampung sawijine kelompok kang nduweni tujuwan kanggo sinau lan meruhi babagan kang dadi tema ing sajrone kelompok iku. Sajrone akun instagram iki kita bisa nglaksanakake komunikasi marang wong kang dituju lumantar kegiatan "like" kang tegese menehi tandha seneng marang apa bae kang ana ing sajrone akun mau, uga bisa kanthi cara komentar sajrone apa kang diseleh ana ing akun mau lan uga bisa lumantar pesen kang ing akun instagram iki mau diarani Direct Message (DM). Akun medhia sosial instagram nduweni fungsi maneka warna. Ora mung kanggo nyeleh foto utawa video bae, nanging medhia instagram nduweni fungsi kang maneka warna yaiku (1) Interaksi antar pangguna Instagram. Fungsi utama medhia sosial ngendi bae cetha banget yen kanggo interaksi antar pangguna. (2) Rekomendasi panggon wisata. Ora bisa dipungkiri menawa saperangan foto utawa video kang dibagikake sajrone instagram bisa menehi informasi lan kaendahan sawijine panggon wisata. Saben wong mesthine nduweni keparepan kanggo nglaksanake rekreasi kang bisa diabadikake saj

utawa video, sawise foto banjur diseleh ing akun intagram dhewe. Foto kang diseleh ing akun instagram bisa ndadekake kauntungan kanggo wong liya kang ndeleng supaya bisa dadi sala sawijije referensi papan wisata kang wong liya. (3) Kanggo golek maneka warna informasi utawa ilmu pengetahuan. Akun intagram saliyan kanggo akun personal uga bisa kanggo akun nonpersonal utawa kanggo komunitas kang nduweni tujuwan kanggo awèh informasi. Tuladhane akun non personal yaiku akun kang mbagikake info kesehatan, akun kang dadi wadhah sawijine komunitas salah sawijine basa daerah lan isih akeh maneh akun personal liyane.

Adhedhasar babagan kasebut basa Malangan narik kawigaten kanggo diteliti kanthi nggunakake tintingan campur kode. Campur kode mujudake kajian saka cabang linguistik. Campur kode ngandharake ngenani salah sawijine tindak basa kang nyampur rong basa utawa luwih ing salah sawijine kahanan. Supaya luwih cetha basa Malangan iki bakal dijlentrehake nganani wujud lan panyebab anane campur kode sajrone basa Malangan.

Adhedhasar babagan kasebut basa Malangan narik kawigaten kanggo diteliti kanthi nggunakake tintingan campur kode. Campur kode mujudake kajian saka cabang linguistik. Campur kode ngandharake ngenani salah sawijine tindak basa kang nyampur rong basa utawa luwih ing salah sawijine kahanan. Supaya luwih cetha basa Malangan iki bakal dijlentrehake nganani wujud lan panyebab anane campur kode sajrone basa Malangan.

Panliten ngenani basa Malangan iki bakal nggunakake dhata-dhata tulis sing ana ing salah sawijine medhia sosial instagram, amarga dhata-dhata tulis kuwi nduweni struktur sing luwih jangkep tinimbang dhata lisan.

Panliten ngenani basa Malangan iki bakal nggunakake dhata-dhata tulis sing ana ing salah sawijine medhia sosial instagram, amarga dhata-dhata tulis kuwi nduweni struktur sing luwih jangkep tinimbang dhata lisan.

Adhedhasar lelandhesan sing wis diandharake ing ndhuwur, underan panliten iki ana loro, yaiku (1) kepriye wujud campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram “Iki Malang” pandhapuke, (2) apa panyebab anane campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram “Iki Malang”.

Tujuwan panulise panliten iki yaiku ngandharake wujud campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram “Iki Malang” lan ngandharake ngenani panyebab anane campur kode basa Jawa Malangan kang ana sajrone akun instagram “Iki Malang”.

Asil panliten iki nduweni paedah teoritis lan paedah praktis. Kasil panliten iki bisa menehi paedah ing bidhang linguistik utamane ngenani studi sintaksis. Bidhang Sintaksis kayata jenis tembung, jenis frasa, jenis klausa, wujud ukara, lan jenis ukara. Panliten basa Malangan iki

bisa nambahi variasi basa kang ana lan nambahi pangerten ngenani wujud lan panyebab anane basa Malangan. Asil panliten iki menehi sumbangan praktis yaiku dadi materi sajrone kuliyah ngenani ilmu sosiolinguistik. Panliten iki dadi sumber pangrembakane materi pasinaon ing sekolah lan masyarakat.

Panliten babagan Campur Kode sajrone basa Jawa Malangan ing akun instagram “Iki Malang” bakal diwenehi watesan apa kang dirembug ing panliten iki. Yen adhedhasar judhul kang perlu diwenehi watesan yaiku basa Malangan kang nggunakake ukara basa Jawa kang dicampur karo basa Indhonesia lan basa liyane. Panliten iki bakal nлити ukara-ukara kang ana sajrone akun instagram “Iki Malang” kang ana wiwit wulan Januari 2017 nganti wulan April 2017. Wates-wates ing panliten nduweni guna kanggo mbiyantu panliti sajrone nengenake kawigaten marang apa kang dadi sasaran utawa objek.

B. METODHE

Panliten iki kalebu linguistik dheskriptif. Titikan saka panliten dheskriptif yaiku, nggambarake konstituen-konstituen ujaran lan sesambungane ngenani morfologis, sintaksis lan semantik, lumrahe awujud wujud gramatikal utawa variabel (Kridalaksana, 2008:47).

Panliten iki kalebu jinise panliten sinkronis, amarga basa sing diteliti ing panliten iki yaiku basa ing jaman saiki (Kridalaksana, 2008:222). Miturut Mahsun (2012:117) panliten sinkronis yaiku panliten basa kanthi nлити fenomena-fenomena sawijine basa ing wektu tartamtu. Panliten basa kanthi cara sinkronik yaiku panliten sing ditindakake kanthi ndeleng fenomena basa ing wektu tartamtu lan nduweni sipat dheskriptif. Ana telung cara sing ditindakake yaiku nyepakake dhata, nganalisis dhata lan ngrumusake asile panliten. Panliten iki bakal njlentrehake ngenani wujud lan fungsi campur kode sajrone basa Jawa Malangan ing aku instagram Iki Malang lan basa sing digunakake yaiku basa Malangan.

Dhata panliten diperang dadi rong werna yaiku dhata dhasar lan dhata panyengkuyung. Dhata sing digunakake ing panliten iki yaiku dhata dhasar. Dhata dhasare yaiku awujud teks tulis sing kalebu basa Malangan yaiku basa kang diwalik anggane nulis lan macane lan ora diawalik ing salah sawijine akun medhia sosial instagram kang ngandharake ngenani basa Malangan. Dhata ing panliten iki mligi mung dhata tulis jalaran basa sing dinggo yaiku basa tulis sajrone akun instagram. Dhata tulis luwih dipercaya jalaran nduweni struktur luwih sampurna, mula panliten iki mung mligi nganggo basa tulis.

Sumber dhata yaiku sumber pang

ing medhia sosial instagram yaiku akun “Iki Malang” wiwit wulan Januari 2017 nganti wulan April 2017.

Instrument utama panliten iki yaiku ukara lan tembung-tembung sing ana ing akun instagram “Iki Malang” kang arupa basa malangan. Instrumen liya sing nyengkuyung instrumen utama yaiku kartu dhata lan piranti tulis. Tata carane panliten iki yaiku (1) cara nglumpukake dhata, (2) tata cara njlentrehake dhata lan (3) tata cara nyuguhake asil jlentrehan dhata.

Metodhe sing digunakake ing panliten iki kanggo nglumpukake dhata nggunakake teknik cathet. Kanggo nglumpukake dhata ing panliten iki diwiwiti kanthi cara nyathet ukara sing kalebu basa Malangan ing akun instagram “Iki Malang”. Miturut Mahsun (2005:93) teknik cathet yaiku nyathet dhata-dhata sing wigati. Teknik cathet ing kene digunakake kanggo nyathet ukara-ukara sing arep diteliti yaiku basa Malangan. Sabanjure teknik cathet ditulis ing kartu dhata. Andharan ngisor iki ngenani tata carane nglumpukake dhata:

- (1) Nglumpukake lan maca tembung-tembung lan ukara-ukara basa Malangan ing akun instagram “Iki Malang”.
- (2) Dhata sing kalebu basa Malangan ing akun instagram “Iki Malang” dicathet lan diklumpukake.
- (3) Dhata tulis awujud ukara-ukara kang kalebu basa Malangan sing wis dicathet mau banjur dikelompokake miturut wujud lan fungsi campur kode kang ana ing objek dhata miturut teori campur kode.
- (4) Dhata sing wis diklasifikasikake miturut jenis tembung banjur diwenehi kode kanggo nggampangake panliten.

CK	= Campur Kode
IM	= Iki Malang
01, 02, 03	= Nomor urut dhata
TBT	= Tanggal/Bulan/Tahun
T	= Tembung
F	= Frasa
K	= Klausa
PT	= Padhanan Tembung
PK	= Pihak Kaloro
KK	= Kurang nguwasani Kode
UP	= Unsur Prestise

Metodhe sing digunakake kanggo ngandharake lan njlentrehake dhata yaiku metodhe padan. Metodhe padan digunakake kanggo ngandharake panliten iki amarga basa kang diteliti nduweni sesambungan karo babagan ing jabane basa kang gegayutan. Metodhe iki diandharake sajrone siji teknik dhasar yaiku teknik pilah unsure panemtu (PUP) kanthi nggunakake daya pilah translational. Daya pilah translational mujudake daya pilah kang digunakake sajrone nganalisis basa kanthi perangan panemtu yaiku basa liya. Perangan pilah kang digunakake minangka pedhoman translit basa yaiku

kamus Indonesia-Jawa lan kamus Jawa-Indonesia lan bisa uga nganggo kamus basa Malangan. Tetembungan kang mujudake penyimpangan sajrone campur kode kang awujud basa Jawa lan basa liya ing basa Malangan, dianalisis lan dipadhakake kanthi trep.

Tata carane nyuguhake dhata sajrone panliten iki yaiku asil analisis dhata sing diteliti dening panliti, disuguhake awujud laporan katulis ngenani sakabehane sing diasilake sajrone panliten iki, mligine ngenani wujud campur kode kang arupa penyimpangan kang awujud sisipan tembung, frasa, klausa lan ukara kang ana ing basa Malangan. Dhata sing diklumpukake ing panliten iki yaiku tetembungan kang nduweni unsur campur kode ing basa Malangan. Cara nyuguhake dhata iki kanthi informal. Tata cara nyuguhake dhata kanthi informal yaiku menehake analisis dhata kanthi nggunakake tembung-tembung lan ukara-ukara sing lumrah (Sudaryanto, 1998:45). Tata cara nyuguhake dhata sing digunakake ing panliten iki yaiku tata cara nyuguhake dhata kanthi informal, jalaran panliten iki anggane nyuguhake dhata kanthi nyuguhake dhata nggunakake tembung-tembung sing lumrah sing bisa dimangerteni lan dipahami dening pamaos.

C. ANDHARAN

Andharan lan jlentrehan dhata ing ngisor iki ngenani wujud campur kode basa Jawa Malangan lan panyebab anane campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram “Iki Malang”.

Campur Kode

Campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang kadadean amarga anane akeh tokoh kang asale saka daerah ngendi-endi kang beda-beda kang nggunakake basa kang dominan kanggo nyengkuyung sawijine tuturan kang disisipi kanthi anane basa Jawa Malangan. Panyebab kadadeyane campur kode sajrone akun instagram Iki Malang iki amarga anane pangaribawa pihak kaloro kang tuwuh amarga kaloro pangguna basa yaiku panutur lan mitra tutur padha-padha nguwasani rong basa utawa luwih yaiku basa Jawa Malangan lan basa liyane lan anane unsur kanggo padha-padha mangaribawani supaya bisa kawujud sawijine pangarep-arep tartamtu. Campur kode sajrone akun instagram Iki Malang kasusun saka telung wujud tataran.

Wujud Campur Kode Basa Jawa Malangan ing Akun Instagram “Iki Malang”

Campur kode mujudake sawijine kadadean sajrone bebasan ing ngendi panutur nggunakake rong kode basa utawa luwih kang arupa sisipan kang ora nduweni fungsi dhewe. Analisis campur kode ing panliten iki nggunakake teori kang diandharake karo Abdul Chaer lan Leoni Agustina (2004:116-117) menawa wujud campur kode bisa arupa campuran serpihan tembung, frasa lan klausa

ing sawijine basa liya kang digunakake. Intine, ana sawijine basa kang digunakake, nanging ing jerone ana serpihan-serpihan saka basa liya, andharane ana ing ngisor iki:

Sisipan Unsur kang Awujud Tembung

Tembung yaiku satuwan basa kang paling cilik dhewe. Kedadeyan campur kode ing kene yaiku wujud sisipam tembung. Campur kode kang awujud sisipan tembung bisa kadadean nalika panutur nggunakake salah siji tembung saka basa liya menyang panggon komunikasi. Campur kode bisa kadadean ing tataran tembung. Wujud campur kode ing sisipan tembung ana ing ngisor iki :

Panliten ngenani wujud campur kode basa Jawa Malangan kang awujud tembung ing kene ngandharake wujud tembung-tembung basa Jawa Malangan, kaya ing ngisor iki:

- (1) Lukmanxpaimo : umak ora tau dimasakno kane karo makmu a? kok senengane mangan konco.
(kamu ora tau dimasakna enak karo emakmu a? kok senengane mangan kanca.)
- (2)Admin : sipp sam, nuwus.
(sipp mas, suwun)
- (3)Deniandre : nakam ndek warung tok iki sam!
(makan (mangan) ndek (ing) warung tok iki mas!)
- (4)Admin : oyi sam.
(iya mas.)
- (CK/IM/01/01-01-2017/T)
- (5) Admin : Yokpo lek kera nganal mek iso ngomong tok?
(Kepriye yen arek lanang mung bisa ngomong tok?)
- (6)Defiaarena : osi ngomong tok. Yo kecut sam!
(Bisa ngomong tok. Ya kecut mas)
- (7)Rokhmah_ririn : hahaha aku yo kecut iki
(Hahaha aku ya kecutiki)
- (8)Admin : monggo seng liyane seng ndue kata-kata apik iso DM ben mimin repost.
(Mangga sing liyane sing nduwe tembung tembung apik bisa DM ben mimin/admin repost)
- (CK/IM//01/02-01-2017/T)

Panliten ing dhata (1) luxmanxpaimo ngomong “umak ora tau dimasakno kane ta karo makmu? kok senengane mangan konco?”. Ing ukara kang diomongna luxmanxpaimo ana tembung “umak”. Tembung “umak” kang nduweni teges “kowe utawa kamu (yen ing basa Indhonesia)”. Tembung “umak” ing kene dikalebu salah sawijine tembung kang ana ing basa Malangan. Tembung “umak” dijupuk saka basa Indhonesia lan digunakake karo para warga kang nggunakake basa Jawa Malangan. Para warga kang nggunakake basa Jawa Malangan milih tembung “umak” kang asale saka basa Indhonesia kanggo wujud ing tembung basa Malangan amarga tembung “umak” luwih kepenak diwalike lan diucapake ing basa Malangan tinimbang tembung “koen” kang minangka salah siwijine wujud tembung kang padha karo tembung “umak” kang digunakake kanggo nyebut salah sawijine pawongan kang ana ing sacedhake panutur. Tembung “umak” kang ana ing sawijine ukara ing dhuwur mujudake salah sawijine wujud campur kode kang ana ing tembung. Campur kode sing dienggo luxmanxpaimo mujudake campur kode kang awujud tembung. Tembung kang digunakake yaiku tembung “umak” kang bisa kalebu ing tembung aran. Tembung “Umak” ing kene kalebu tembung aran kang mujudake arane wong. Saliyane tembung “umak” ing ukara kasebut uga ana wujud tembung kang saka basa Malangan liyane.

Ing dhata (6) Defiarena ngomong “Osi ngomong tok. Yok kecut sam” (bisa ngomong tok. Ya kecut mas). Ing dhata (6) ana kadadean campur kode ing tataran tembung. Tembung kang digunakake yaiku tembung basa Malangan “Osi” kang tegese “bias”. Tembung “Osi” mujudake basa Jawa Malangan kang arupa basa Walikan sing digunakake karo Defiarena. Tembung “osi” dipilih kanggo dilebokake ing basa Malangan amarga tembung “osi” saka basa Jawa lan luwih penak digunakake karo para warga Malang kang akeh-akehe warga Malang kuwi saka suku Jawa lan nggunakake basa Jawa.

- (18)Admin : Kodew iku iso nahan perasaan masio pirang-pirang ulan, tapi gaiso nahan cemburu masio sak menit
(Wedok iku iso nahan perasaan masio pirang-pirang ulan, Tapi nggak bisa nahan cemburu masio samemit)
- (19)Rezrama : adek ku nemen iki @slyasmii
(Adhiku nemen iki)
- (20)faridaa27 : iki lhooo ndeng @lia_liziia87
(iki lhooo ndeng @lia_liziia87)

Campur Kode Basa Jawa Malangan sajrone Akun Instagram Iki Malang

- (21) Slslyasmiin : eeh aku udh ga cemburuan mas (eeh aku wis nggak cemburuan mas)
(CK/IM/06-03-17/T)
- (22) Luthfiku_ : Orepmu kecut lalek ganok seng sinam koyok ayas beh! (Uripmu kecut yen ora ana sing manis kaya saya beh!)
- (23) Nayyyylaa : Wahhhh yokpo iki sam@tanya_galuh07 (Wahhhh piye iki mas @tanya_galuh07)
- (24) Tanya_gauh07 : Hmmmmm keat a nayyyy.... (Hmmmmm taek a nayyy.....)
- (25) Admin : Kipa yooo behhhh (Apik yaa behh)
(CK/IM/01/03-02-17/T)
- Ing dhata (18) ana tembung “Kodew” kang kalebu tembung ing basa Malangan. Tembung kodew dadi siji ing ukara “Kodew iku iso nahan perasaan masio pirang-pirang ulan, tapi gaiso nahan cemberu masio sak menit”. Tembung “Kodew” ing kene kalebu salah siji tembung ing basa Malangan. Ing ukara iku tembung “Kodewe” kalebu kedadean campur kode kang awujud tembung ing basa Malangan.
- Ing dhata (22) lan dhata (26) ana salah sawijine tembung kang kalebu ung basa Malangan. Tembung kang kalebu ing basa Malangan yaiku tembung “lalek”. Luthfiku_ (22) ngomong yen “Orepmu kecut lalek ganok seng sinam koyok ayas beh!” kang nduweni teges (Uripmu kecut yen ora ana sing manis kaya saya beh!). Ing dhata (26) sofyan affandi.50 kandha yen “percuma halokes dukur-dukur lalek masalah cinta osi nggarai umak goblok” kang nduweni teges (Percuma sekolah dhuwur-dhuwur yen masalah cinta bisa nggarai kamu goblok). Ing daerah Malang para warga yen muni “saumpama” nduweni tembung dhewe kang khas yaiku tembung “lalek” kang nduweni teges “saumpama” yen ing basa Jawa biasa. Tembung “lalek” ing kene bisa kalebu salah sawijine tembung kang kalebu ing basa Malangan. Ing cecaturan iki wis ana salah sawijine kedadean campur kode kang awujud tembung yaiku tembung “lalek”. Saliyane ana campur kode kang awujud tembung “lalek”, ing kene uga ana campur kode kang awujud tembung liyane, yaiku tembung “sinam lan ayas” ing dhata (22), tembung “yokpo” ing dhata (23), tembung “keat” ing dhata (24) lan tembung “kipa” ing dhata (25). Tembung ing dhata (22) yaiku tembung “sinam lan ayas” ing kene nduweni teges “manis lan saya utawa aku”, yen ing dhata (23) ana tembung “yokpo” kang tegese “kepriye” yen ing basa Jawa. Ing dhata (24) ana tembung “keat” kang kalebu salah sawijine tembung kang ana ing basa Malangan. Tembung “keat” nduweni teges kang kurang apik yaiku “taek”.
- (44) Novayeaah : isuk-isuk numpak honda, Tuku lecep lawuhe tahu. Setidake ayas wes berusaha. Tapi kadit bernilai nang awakmu. (isuk-isuk numpak Honda. Tuku pecel lawuhe tahu. Setidake saya wis berusaha. Tapi tidak bernilai nang awakmu)
- (45) Nadyaayu06 : Gowo mantel mbak udan iki mau. (Gowo mantel mbak udan iki mau.)
- (46) Kutipanmalang : Gerimis mbak neng kene, ra usah mantelan (Gerimis mbak neng kene, ra usah mantelan)
- (47) Nadyaayu06 : Kene nadu banyu moto @kutipanmalang. (Kene udan banyu mata @kutipanmalang.)
- (48) Kutipanmalang : langkah iku mbak...hhhh (langkah iku mbak...hhhh)
(CK/IM/01/11-02-17/T)
- (49) Admin : Pas udan deres teros onok wong dodol oskab liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati nadu. (Pas udan deres teros onok wong dodol bakso liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati udan)
- (50) Debytodes : Cocok min @kutipanmalang (Cocok min @kutipanmalang)
- (51) Ricky_ws : Enakan angsl sam @kutipan malang (Enakan angsel sam @kutipanmalang)

(52) Donakrn : Iyo beh kane loooop
oskab anget
(Iya beh enak pool
bakso anget)

(CK/IM/02/11-02-17/T)

Dhata ing dhuwur nuduhake anane salah sawjine kedadean campur kode ing sajrone cecaturan. Dhata ing dhuwur kedadean saka wong papat kang ngadakake cecaturan. Ing dhata (44) kang diandharake dening novayeaah ana salah sawijine kedadean campur kode ing sajrone ukara kang diucapake yaiku tembung “lecep” kang ana ing ukara “isuk-isuk numpak honda, tuku lecep lawuhe tahu”. Ing kene ana tembung “lecep” kang nduweni teges “pecel” kang kalebu salah sawijine tembung-tembung kang ana ing basa Malangan. Novayeaah ing cecaturan iki wis nglaksanakake kedadean campur kode kang awujud tembung yaiku tembung “lecep” kang minangka salah siji basa Jawa Malangan kang dicampur karo basa Jawa biasa. Saliyane tembung “lecep” kang dicampur karo tembung basa Jawa biasa. Ana tembung liyane kang uga kalebu ing kedadean campur kode kang dilakokake karo novayeaah (44) yaiku tembung “ayas” karo “kadit” ing sajrone ukara kang diomongake. Tembung “ayas” (44) kang nduweni teges “aku utawa saya” lan “kadit” (44) kang nduweni teges “tidak utawa ora”. Ing kedadean iki novayeaah (44) nuduhake yen dheweke nglaksanakake kedadean campur kode yaiku kedadean kang awujud nyampur tembung-tembung basa Jawa Malangan karo tembung-tembung basa Jawa biasa lan uga basa Indhonesia yaiku tembung “tidak”. Kedadean campur kode bisa kedadean saka basa siji kang dicampur karo basa liyane.

Kedadean campur kode liyane ana ing dhata (47) kang diandharake dening nadyaayu06. Nadyaayu06 ngucap yen “Kene nadu banyu moto” kang tegese kene udan banyu mata. Ing ucapan kang diucapake nadyaayu06 (47) ana tembung “nadu” kang tegese udan yen ing basa Jawa Malangan. Ing kene nadyaayu06 (47) nglaksanakake kedadean campur kode kang awujud tembung yaiku tembung “nadu” kang awujud tembung kang ana ing basa Malangan lan tembung liyane kang awujud tembung-tembung basa Jawa biasa kaya tembung “banyu” lan “mata”.

Kedadean campur kode sabanjure ana ing dhata (49) kang diucapake dening Admin “Pas udan deres teros onok wong dodol oskab liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati nadu.” Kang tegese “Pas udan deres teros onok wong dodol bakso liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati udan”. Ing ukara kang diucapake admin ing dhata (49) ana kedadean campur kode yaiku campuran basa kang awujud tembung saka basa Jawa Malangan kang dicampur karo basa Jawa biasa lan basa Indhonesia. Ing kedadean campur kode iki ana telung basa kang dicampur dadi siji ing sajrone ukara.

Ing kedadean iki ana tembung basa Jawa Malangan kang awujud “oskab” lan “nadu” kang nduweni tegese “bakso” lan “udan” kang dicampur karo tembung basa Jawa biasa kaya “dodol” lan “deres” lan dicampur karo basa Indhonesia kaya tembung “kenikmatan” lan sebuah.

Kedadean campur kode sing liya ana ing dhata (52) kang diucapake dening donakrn yaiku “Iyo beh kane loooop oskab anget”. Donakrn ing kene nglaksanakake kedadean campur kode kang awujud tembung yaiku tembung “kane” lan “loooop”. Donakrn (52) ing kene nglaksanakake kedadean campur kode saka basa Jawa Malangan kang digabung dadi siji karo basa Jawa biasa. Ing kene donakrn nyebut tembung “kane” kang nduweni teges “enak” lan “loooop” kang tegese “pooool”. Ing tuturan kang diucapake donakrn iki ana kedadean campur kode kang awujud tembung. Kedadean campur kode bisa kalaksanan amarga ana pihak kang nguwasani rong basa utawa luiwh. Ing kedadean iki donakrn nguwasani basa Jawa Malangan lan basa Jawa biasa.

Kedadean campur kode basa Jawa Malangan kaya mangkene iki ing panliten iki ana 33 kedadean campur kode basa Jawa Malangan kang awujud sisipan tembung-tembung basa Jawa Malangan.

Sisipan Unsur kang Awujud Frasa

Panliten ngenani wujud campur kode basa Jawa Malangan kang awujud frasa ing kene ngandharake wujud frasa-frasa basa Jawa Malangan. Frasa mujudake satuwan linguistik kang luwih gedhe saka tembung lan luwih cilik saka klausa. Campur kode kang awujud gabungan tembung-tembung kang asipat predikatif bisa kadadean nalika panutur nggunakake gabungan tembung-tembung saka basa liya menyang panggon komunikasi. kaya ing ngisor iki:

(110) Admin : Kera nganal iku nribun,
nggak nyabun beh!
(Arek lanang iku nribun,
nggak nyabun beh!)

(111) Calvin09 : Kecamkan iku lhoo
@batharafa
(Kecamkan iku lhooo
@batharafa)

(112) Batharafa : Ayas mesti nribun sam, iyo
lek kodew sinam nyabun.
(Saya mesti nribun sam, iyo
lek wedok masin nyabun)

(113) Diegorae : Sippu iku sam
(Sippu iku mas)

(CK/IM/01/05-02-17/F)

(114) Ira_septia : Kodew ngalam ya butuh
kepastian beh, gak baperi
tok ae wanine. Umak
lanang opo kodew? @
Rohmatariief
(wedok Malang ya butuh

- (115)Admin : kepastian beh, gak baperi tok wae wanine. Kamu lanang apa wedok? (@Rohmatariief)
: Kipa mbak, nuwus. Sam Rohmatariief iku lhooh.
(Apik mbak, nuwus. Sam Rohmatariief iku lhooh.)
- (116)Hanif_viansyah : Duhhh kode keras boss (Duhhh kode keras boss)
- (117)Ira septia : Cek kroso behh!
(Cek krasa behh!)
- (118)Rohmatariief : nganal ngalam ya butuh kepastian beh. Percuma lek dibaperi lek mek digawe koleksi.
(Lanang Malang ya butuh kepastian beh. Percuma lek dibaperi lek mek digawe koleksi.)
- (119) Admin : Osi ae sam Rohmat iki.
(Isa ae mas Rohmat iki.)
- (120) Rohmatariief : Kera Ngalam iku kudu keras behhh koyok ongis nade.
(Arek Malang iku kudu keras behhh kaya Singa edan)

(CK/IM/01/04-02-17/F)

Ing dhata (110) ana kedadean campur kode. Campur kode ing dhata (110) yaiku campur kode kang awujud frasa kang diandharake dening Admin. Ing dhata (110) kang unine “Kera nganal iku nribun, nggag nyabu beh!” (Arek lanang iku nribun, nggag nyabun beh!). Admin ing kene nglakokake kedadean campur kode kang awujud frasa yaiku “Kera nganal”. Frasa “Kera nganal” mujudake salah siji kedadean campur kode kang awujud frasa. Frasa “Kera nganal” ing basa Malangan nduweni teges “Arek Lanang”. Kedadean ing kene (110) bisa diarani kedadean campur kode amarga ing kene Admin ngomong nggunakake basa Malangan kang dicampur karo basa Indoneisa yaiku tembung “kera nganal” kang dicampur karo basa Indhonesia yaiku tembung “nyabun”. Frasa iki mujudake salah siji kedadean campur kode kang awujud Frasa ing akun medhia sosial instragam Iki Malang. Saliyane kedadean campur kode ana ing dhata (110), ing dhata (110) uga ana kedadean kang padha yaiku campur kode kang awuju frasa.

Dhata (112) kang diucapake Batharafa yaiku “Ayas mesti nribun sam, iyo lek kodew sinam nyabun.” (Saya mesti nribun sam, iyo lek wedok masin nyabun). Batharafa uga wis nindakake kedadean campur kode ing cecaturan iki. Batharafa ngucap frasa “Kodew sinam” kang tegese ing basa Malangan yaiku “Wedok manis”. “Kodew sinam” utawa “Wedok manis” kalebu frasa ing basa Malangan. Ing kedadean iki wong wing ngomong wis nindakake kedadean campur kode yaiku campur kode

basa Malangan kang dicampur karo basa Indhonesia yaiku tembung “kodew sinam” kang mujuduake basa Malangan lan tembung “mesti nribun” kang mujudake basa Indhonesia.

Cecaturan sabanjure kang ana kedadean campur kode kang awujud frasa yaiku kedadean kang ana ing dhata (114), (118) lan (120).

Dhata (49) kang diomongake Ira_septia ngandharake yen Kodew ngalam ya butuh kepastian beh, gak baperi tok ae wanine. Umak lanang opo kodew? @Rohmatariief (wedok Malang ya butuh kepastian beh, gak baperi tok wae wanine. Kamu lanang apa wedok? @Rohmatariief). Ing ukara iki ana kedadean campur kode kang awujud frasa yaiku frasa “Kodew ngalam” kang tegese “wedok Malang”. Ing kene ana kedadean campur kode kang awujud frasa yaiku campur kode basa Jawa Malangan (Kodew Ngalam) kang dicampur dadi siji karo basa Indhonesia (Kepastian) kang ana ing saukara.

Dhata (118) Rohmatariief ngandharake “nganal ngalam ya butuh kepastian beh. Percuma lek dibaperi lek mek digawe koleksi.” (Lanang Malang ya butuh kepastian beh. Percuma lek dibaperi lek mek digawe koleksi). Ing dhata (118) ana frasa “Nganal Ngalam” kang tegese Lanang Malang. Ing dhata (118) iki frasa kasebut kalebu frasa kang kagolong ing basa Malangan. Ing dhata (118) ana kedadean campur kode yaiku campur kode kang awujud frasa basa Malangan kang dadi siji karo basa liyane kaya basa Indhonesia kang ana ing saukara. Dhata (120) Rohmatariief uga ngandharake campur kode maneh ing sajrone cecaturan. Campur kode kang dilakokake yaiku campur kode kang awujud frasa basa Malangan. Dhata (120) kang diandharake yaiku ukara “Kera Ngalam iku kudu keras behhh koyok ongis nade”. (Arek Malang iku kudu keras behhh kaya Singo edan). Ing ukara kang ana ing dhata (120) ana 2 kedadean campur kode kang awujud frasa, yaiku ana frasa “Kera ngalam” lan “Ongis nade” kang yen diwalik macane dadi “Arek Malang” lan “Singo edan”. Ing dhata iki campur kode kang dilaksanakake Rohmatariief yaiku campur kode kang awujud frasa basa Malangan kang dadi siji karo basa Indhonesia lan basa Jawa biasa. Panliten ing akun instagram kang awujud campur kode awujud sisipan frasa ing kene ana 8 kedadean sing wis ditindakake dening panutur lan mitra tutur.

Sisipan Unsur kang Awujud Klausa

Sajrone wong cecaturan mesthi ana wae klausa kang nduweni sisipan karo basa liya. Tuladha ing kutha Malang, mayarakat Malang mesthi nyampur basa siji karo basa liya. Ing masyarakat Malang nduweni potensi kanggo nyampur basa siji karo basa saka daerah yaiku basa walikan utawa basa Malangan. Campur kode bisa kedadean ing tataran klausa. Wujud campur kode kang awujud klausa ana ing ngisor iki:

- (167)Kulo.angka : ayas umak wes nggak utas henam sejak Negara api menyerang kita (saya/aku kamu/kowe wis nggak siji maneh wiwit negara api menyerang kita)
- (168)Admin : kipa-kipa sam (apik-apik mas)
- (169)Kulo.angka : nuwus sam. (suwun mas)

(CK/IM/01/02-01-2017/K)

- (170)_Iraseptia13 : nek umak ngayas ayas pasti berjuang ya (yen kamu/kowe saying aku pasti berjuang ya)
- (171)Lializiia : kata-kataen nggarai baper kabeh min...hehehe (kata-katane nggarai baper kabeh min...hehehe)
- (172)Admin : matur nuwus mbak... (matur suwun mbak...)

(CK/IM/01/09-01-2017/K)

Ing dhata dhuwur ana rong cecaturan kang beda. Dhata kang kapisan kedadean campur kode ana ing dhata nomor (167) kang diandharake kulo.angka minangka panutur kang arep nyampekake menyang mitra tuture kang ana ing cecaturan kuwi. Dhata (167) kang diucapake kulo.angka ngandharake “ayas umak wes nggak utas henam, sejak negara api menyerang kita” nduweni teges “saya/aku kamu/kowe wis nggak satu maneh, sejak negara api menyerang kita/awake dhewe” yen ing basa Jawa biasa. Ing dhata (167) panutur nggunakake rong basa kang wis cetha banget yaiku basa Jawa Malangan karo basa Indhonesia. Ing dhata (167) kang dituturake kulo.angka wis cetha yen dheweke nuduhake wis nglaksanakake kedadean campur kode kang awujud klausa yaiku “ayas umak wes nggak utas henam” kang kalebu ing basa Jawa Malangan lan “sejak negara api menyerang kita” kang kalebu basa Indhonesia.

Dhata sabanjure kang bisa kalebu ing kedadean campur kode kang awujud klausa ana ing dhata (172) kang diucapake dening _iraseptia13. Dhata (172)_iraseptia13 minangka panutur ngucapake “nek umak ngayas ayas, pasti berjuang ya” kang tegese “yen kowe sayang ayas/aku, pasti berjuang ya”. Dhata (172) iki uga wis bisa diarani ukara kang bisa diarani nglaksanakake kedadean campur kode kang awujud klausa amarga ing kene panutur nggunakake rong basa sajrone tuturane yaiku “nek umak ngayas ayas” kang kalebu ing basa Jawa Malangan lan “pasti berjuang ya” kang kalebu ing basa Indoensia. Dadi ing kene panutur (172) cetha banget wis nggunakake rong basa langsung kang didadekake siji sajrone ukara kang diucapake. Panliten ngenani campur kode kang awujud klausa

sajrone cecaturan ing akun instagram Iki Malang ing panliten iki ana 5 kedadean.

Panyebab-Panyebab Anane Kedadean Campur Kode Basa Jawa Malangan ing Akun Instgram “Iki Malang”

Kedadean panganggone rong basa utawa luwih kang beda sajrone pacaturan, kayata sawijine pawongan nggunakake basa Jawa Malangan banjur nggunakake basa Indhonesia utawa basa liya, mula kedadean iki bisa diarani campur kode. Miturut Basir (2010:80) ana 4 panyebab anane campur kode yaiku (1) anane wewatesan padhanan tembung, (2) pangaribawa pihak kaloro, (3) kurang nguwasani kode basa kang digunakake lan (4) pangaribawa unsur prestise.

Anane Wewatesan Padhanan Tembung

Saben basa nduweni wewatesan tembung sajrone babagan kosakata (Basir, 2010:80). Babagan kasebut bisa mangaribawani sikap tutur sawijine pawongan. Ana wektune sawijine pawongan kang ora nemokakae padhanan tembung kang trep karo apa kang dheweke pengin, pawongan kuwi bisa nglaksanakake campur kode kanthi nyisipake tembung saka basa liya. Kedadean anane campur kode amarga anane wewatesan padhanan tembung ana ing ngisor iki :

- (184) Admin : Awan-awan nakam bakso
Lek sayang nduweo sikap
(Awan-awan makan bakso)
(Lek sayang nduweo sikap)
- (185)Khusnulnadhroh : Asek
(Asek)
- (186)Wardanisma : Akep o heb iki ati guduk roti
@Kalimwd
(Peka o beh iki ati dudu roti @Kalimwd)
- (187)Thamaramrths : Kane sobb.
(Enak boss)
- (188)Kalimwd : Opo se!!!
(Apa se!!!!)

(CK/IM/01/16-02-17/PT)

Ing dhata (184) admin ngucapake tembung “nakam”. Tembung “nakam” nduweni teges “makan”. Tembung “nakam” yen ing basa Jawa nduweni teges mangan. Ing kene admin ngucapake “nakam” amarga basa Malangan kasusun bisa saka basa Jawa uga bisa saka basa Indhonesia. Tembung “nakam” iki asline saka basa Indonesia kang diwalik yen ing basa Jawa Malanga. Basa Jawa Malangan bisa kedadean saka tembung-tembung kang ana ing basa Jawa uga bisa kedadean saka basa

Indhonesia uga kang diwalik. Cara malike basa Jawa Malangan uga ora sembarangan cara malike. Ana saperangan tembung kang cara malike nduweni aturan.

Ing kene panyebab campur kode bisa kedadean amarga anane wewatesan padhanan tembung kang digunakake. Saliyane kuwi ing dhata (184) uga ana tembung “ngayas” kang nduweni teges “sayang”. Tembung “sayang” ing kene bisa kalebu ing basa Indhonesia uga bisa kalebu ing basa Jawa. Tembung iki nuduhake yen ing kene anane wewatesan padhanan tembung sajrone cecaturan kang diaturake admin ing dhata (184). Ing dhata iki admin minangka panutur uga wis kena panyebab anane campur kode kang disebabake amarga anane wewatesan padhanan tembung.

Dhata sabanjure yaiku ana ing nomor (187) kang diandharake thamaramrths yaiku tembung “kane” kang nduweni teges “anak”. Tembung “kane” ing kene bisa kalebu ing basa Indhonesia lan uga bisa kalebu ing basa Jawa amarga ing rong basa kuwi kabeh nggunakake tembung anak.

- (189)Navilatul_imami : lek umak jek ngayas mantan ayas osi opo beh!
(lek kamu jek sayang mantan saya bisa apa beh!)
- (190) Admin : nuwus mbak (suwun mbak)
- (191)Navilatul_imami : nuwus sam, seneng sudah diposting kata-kataku (suwun mas seneng sudah diposting kata-kataku)
- (192)Dhanny.gp : iso ngeseng ambek ndhangak (bisa ngising ambek ndhangak)

(CK/IM/01/14-01-17/K)

Data sabanjure uga nuduhake anane wewatesan padhanan tembung kang digunakake ing panyebab kedadean campur kode. Ing dhata (189) navilatul_imami ngucap “lek umak jek ngayas mantan, ayas osi opo beh”. Ing tuturan kang diucapake naviltul_imami ana tembung “ayas” kang tegese “saya” utawa “aku”. Ing basa Malangan tembung kang digunakake yaiku tembung “saya” kang diwalik lan ora nggunakake tembung “aku”. Ing kene uga nuduhake yen ing basa Malangan uga menahi watesan tembung kang digunakake. Basa Jawa Malangan ing kene nggunakake basa Indhonesia kang wujud “ayas” ora nggunakake tembung “aku”. Dadi ing kedadean kang dilaksanakake navilatul_imami ing dhata (189) nuduhake yen avilatul_imami kena panyebab campur kode kang wujud wewatesan padhanan tembung.

Pangaribawa Pihak Kaloro

Nalika sawijine pawongan nglaksanakake pacaturan karo wong liya, kadhang kanthi ora sadar pawongan kuwi mau utawa sawijine panutur bisa mangaribawani menyang mitra tuture. Babagan kasebut bisa nyebabake pawongan kuwi mau nglaksanakake campur kode. Pangaribawa saka pawongan kang diajak cecaturan uga nduweni pangaribawa kang wigati banget. Dhata kang nuduhake anane panyebab pangaribawa pihak kaloro ana ing ngisor iki :

- (193)Aimanfarizii : Umak+ayas=bahagia beh!
(Kamu+Saya=bahagia beh!)
- (194)Admin : bahagia ayas behh (bahagia saya behh)
- (195)Avilia24 : Banget behh yen ayas (Banget behh yen saya)
- (196)Queenaopi : Bahagia banget ya reza_imadianazasi (Bahagia banget ya reza_imadianazasi)
- (197)Mukhamad.maruf: Ya jelas ya ayuaprilia09 (Ya jelas ya ayuaprilia09)

(CK/IM/01/04-01-2017/PK)

Dhata ing dhuwur ana 5 pawongan kang lagi nindakake cecaturan. Pawongan kang sepisan ing dhata (193) ngucap yen “ayas+umak=bahagia behhh”. Pawongan kang kapindho ing dhata (194) ngomong yen dheweke ya “bahagia ayas behh”. Admin (194) lan pawongan (193) kang aran aimanfarizii nindakake cecaturan. Pawongan kaloro mau asring nindakake cecaturan nganggo basa Malangan. Sabanjure ana pawongan kang aran avilia24 (195) ngucapake “banget behh yen ayas”. Avilia24 (195) iki pawongan kang asale saka Kediri. Dheweke ing kene durung tau nindakake cecaturan nggunakake basa Jawa Malangan. Dheweke ing kene nembe sepisan iki nindakake cecaturan kang nggunakake basa Malangan yaiku “banget behhh yen ayas”. Tembung basa Malangan ing kene kang digunakake pawongan mau yaiku tembung “beh” lan tembung “ayas”. Pawongan avilia24 iki wis cetha yen dheweke lagi nindakake cecaturan nganggo basa Malangan. Panliti ing kene ndudut yen pawongan avilia24 iki lagi nindakake kedadeyan campur kode. Kedadeyan campur kode kang ditindakake dening avilia24 iki amarga kena pangaribawane pihak kaloro. Ing cecaturan sadurunge ana tembung “behhh” lan tembung “ayas” kang saka basa Malangan kang diucapake dening Admin lan aimanfarizi banjur pawongan avilia24 iki kena pangaribawa banjur ngucapake tembung basa Malangan kang padha tanpa disengaja. Dhata anane kedadeyan campur kode kang dadi amarga anane pangaribawa pihak kaloro ana ing ngisor iki:

(198) Admin : Pas udan deres teros onok wong dodol oskab liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati nadu. (Pas udan deres teros onok wong dodol bakso liwat iku sebuah kenikmatan sing hqq gawe menikmati udan)

(199) Debytodes : Cocok min @kutipanmalang (Cocokmin @kutipanmalang)

(200) Ricky_ws : Enakan angsl sam @kutipan malang (Enakan angsl sam @kutipanmalang)

(201) Donakrn : Iyo beh kane loooop oskab anget (Iyo beh enak pool bakso anget)

(CK/IM/02/11-02-17/PK)

Dhata ing dhuwur kasusun saka patang pawongan kang nindakake cecaturan. Ing kene admin (198) minangka panutur kang asli saka Malang nglaksanakake tuturan menyang mitra tutur kang asli saka Malang lan ana kang ora asli saka Malang. Ing kene donakrn (201) minangka mitra tutur kang asale saka Kediri lan sekolah ana ing Malang. Dheweke (201) ing kene kena panyebab campur kode kang awujud kena pangaribawa pihak kaloro amarga akeh banget kancakancane saka Malang lan wis biasa nggunakake basa Malangan saengga dheweke kudu ngtrapake uga basa Jawa Malangan supaya bisa sesambungan karo kancane. Yen ricky_ws minangka mitra tutur saka Malang asli lan dheweke wis nguwasani basa Jawa Malangan.

Kurang Nguwasani Kode Basa kang Digunakake

Pawongan sajrone nindakake tindak tutur kadhang bisa nggunakake rong basa utawa nyampur basa siji karo basa liyane. Kedadean iki bisa diarani kedadean campur kode. Pawongan utawa panutur biasane nindakake campur kode amarga pawongan kuwi kurang nguwasani kode basa siji lan sijine, mula panutur kuwi nggunakake rong basa lan kanthi kode kang ora mung ana ing siji basa bae. Panyebab campur kode amarga kurang nguwasani basa kang digunakake bisa dideleng saka dhata ing ngisor iki :

(211) Aimanfarizii : Mek umak alasan ayas ngumpulno ojir. Gae tuku paketan beh!

(212)Nurullilla : (Mek kamu (kowe) alasan saya (aku) ngumpulna ojir (dhuwit). Gawe tuku paketan beh!)

: Mosok sam? Tenan a? (Masak mas? Tenan a?)

(213)Admin : Tuku paketan gae ojir ta sam? (Tuku paketan gawe ojir (dhuwit) ta sam?)

(CK/IM/02/08-01-2017/KK)

Dhata ing dhuwur nuduhake anane wong telu kang lagi cecaturan. Ing cecaturan iku ana panutur lan mitra tutur. Ing dhata (211) Aimanfarizii ngucap “Mek umak alasan ayas ngumpulno ojir. Gae tuku paketan beh!”. Aimanfarizii kuwi minangka pawongan kang asale asli saka Kabupaten Malang. Nanging yen panliti deleng dheweke kurang nguwasani kode basa kang digunakake amarga ana tembung kang diucapake panutur (211) kang uga bisa nggunakake tembung basa Jawa Malangan yaiku tembung “tuku”. Saliyane Aimanfarizii, ing cecaturan iki ana pawongan kang uga kurang nguwasani kode basa kang digunakake, pawonga kuwi nurullilla (212). Dheweke ngucap “Mosok sam, tenan a?”. Ing dhata iki pawongan (212) nuduhake yen dheweke kurang nguwasani kode basa Jawa Malangan kang digunakake. Saka dhata kang dijupuk ing dhuwur ana rong pawongan kang kena panyebab campur kode amarga kurang mangerteni kode basa kang digunakake.

(214)Admin : Kusi-kusi ngene iki ancen paling kane sarapan nowar, lecep, opo otos. Tapi tambah lebih kuane henam lek nakame karo umak, beh! (Isuk-isuk ngene iki ancen paling enak sarapan rawon, pecel apa soto. Tapi tambah luwih enak maneh yen mangane karo kowe/kamu beh!)

(215)Febriprakoso : legedeb sam tambahan (begedel mas tambahna.)

(216)Igaspuspita : ayooo sarapan (ayooo sarapan)

(217)Rajaf.4 : wkwkwk sek leren diwolak walik ya moco e, kapan nakam kusi bareng

Campur Kode Basa Jawa Malangan sajrone Akun Instagram Iki Malang

(CK/IM/01/31-05-17/KK)	henam, sudah rindu aku (wkwkwk sik leren diwolak walik ya macane, kapan mangan isuk bareng maneh, wis rindu aku.	(232)Adzani17	: ayas ngayas umak tapi umak ngayas-ngayas wong liyo beh! (saya sayang umak tapi umak ngayas-ayas wong liya beh!)	
		(233)Admin	: iyo beh. (iya beh)	
		(234)Adzani17	: repost yo min. Lek duwe tak kirim maneh yo min. (repost ya min. Lek duwe tak kirim maneh ya min)	
		(235)Admin	: pokoke lek sing awal dorong tak repost ojok kirim maneh sam. Bingung metani soale. Akeh sing request polane. (Pokoke yen sing awal durung tak repost aja kirim manehsam. Bingung metani soale. akeh sing request soale)	
Dhata ing dhuwur ana ing pawongan kang kena panyebab anane campur kode. Ing dhata (217) pawongan kang aran rajaf.4 kuwi pawongan kang asli saka Malang, nanging yen dideleng dhewek isih kurang nguwasani basa Jawa Malangan kang ana ing daerahe, saengga nalika dheweke ngucapake ukara kang kasusun saka basa Jawa Malangan, dheweke isih nggabungake tembung-tembung saka basa liya lan pawongan mau isih ora biasa nggunakake basa Jawa Malangan amarga ing sajrone ukara mau isih ana rasa isih kanthi bukti tembung “wkwkwk” kang ditegesake yen tembung kuwi wujud tembung gumuyu.				
Pangaribawa Unsur Prestise				
	Sajrone kedadean tindak tutur, kadhang pawongan panutur ora nglaksanakake percampuran kode, nanging uga akeh panutur kang pancen sengaja nyampur kode. Babagan iki dikarepake kanggo nuduhake unsur prestise kang diduweni panutur kuwi. Ana kalane sawijine pawongan kepengin nuduhake kabisanane kang luwih saka wong liya. Babagan iki bisa dituduhake kanthi panguwasan basa salah sawijine pawongan. Pawongan bisa diarani nduweni kabisan kang luwih yen dheweke bisa nguwasani basa luwih saka rong basa utawa luwih. Dhata kang trep karo panyebab campur kode ana ing ngisor iki :	(236)Adzani17	: oyi min (iya min.)	
		(CK/IM/04/02-01-2017/UP)		
		(237)_Iraseptia13	: nek umak ngayas ayas, pasti berjuang ya (yen kamu/kowe sayang aku, pasti berjuang ya)	
		(238)Lializiia	: kata-kataen nggarai Baper kabeh min...hehehe (kata-katane nggarai baper kabeh min...hehehe)	
	(228)Navilatul_imami : lek umak jek ngayas mantan ayas osi opo beh! (lek kamu jek saying mantan saya bisa apa beh!)	(239)Admin	: matur nuwus mbak... (matur suwun mbak...)	
		(CK/IM/01/09-01-2017/UP)		
		(229) Admin	: nuwus mbak (suwun mbak)	
		(230) Navilatul_imami	: nuwus sam, seneng sudah diposting kata-kataku (suwun mas seneng sudah diposting kata-kataku)	
(231)Dhanny.gp	: iso ngeseng ambek ndhangak (bisa ngising ambek ndhangak)			
(CK/IM/01/14-01-17/UP)				
Dhata ing dhuwur nuduhake anane wong telu kang lagi cecaturan. Ing cecaturan iku ana panutur lan mitra tutur. Ing dhata (228) navilatul_imami ngucap “lek umak jek ngayas mantan Ayas osi opo beh!” lan “nuwus sam, seneng sudah diposting kata-kataku”. Ing kene pawongan kang ana dhata (228) nyoba nggunakake ukara kang kasusun saka basa Jawa Malangan supaya direpost ana ing grup akun instgram iki Malang. Pawongan (228) iki nyoba nuduhake kabisanane nalika nggunakake basa Jawa Malanga. Ing kene dhewek ngucapake matur nuwun menyang admin amarga ukara kang digawe pawongan (228) wis ditampilake ing akun instgram grup kuwi mau. Pawongan (228) iki mau yen dideleng saka rasa senenge				

Campur Kode Basa Jawa Malangan sajrone Akun Instagram Iki Malang

bisa diarani kena panyebab campur kode basa Jawa Malangan kang awujud anane unsur prestise. Unsur prestise ing ditindakake pawongan (228) mau awujud rasa seneng lan ucapan matur nuwun menyang admin.

Saka dhata kang dijupuk saka dhata-dhata ing dhuwur, pawongan kang paling akeh nuduhake kaluwihane anggane ngucapake basa Jawa Malangan yaiku pawongan kang aran admin (229), (233), (239). Admin saben ana pawongan kang ngepost utawa ngirim status, dheweke mesti nduweni andil kanggo mangsuli terus. Ing kene admin minangka pawongan kang kena panyebab campur kode kang disebabake amarga anane unsur prestise.

- (248) Aimanfarizii : Mek umak alasan ayas ngumpulno ojir. Gae tuku paketan beh! (Mek kamu (kowe) alasan saya (aku) ngumpulna ojir (dhuwit). Gawe tuku paketan beh!)
- (249) Nurullilla : Mosok sam? Tenan a? (Masak mas? Tenan a?)
- (250) Admin : Tuku paketan gae ojir ta sam? (Tuku paketan gawe ojir (dhuwit) ta sam?)
- (CK/IM/02/08-01-2017/UP)
- (251) Laurindazhr : kera orip ae sing wes ayas adohi demi umak. Tapi umak malah ngeliyo! (Arek pira ae sing wis saya adohi demi kamu nanging kamu malah ngeliya!)
- (252) Admin : Ngertio talah beh! (Ngertia talah beh!)
- (253) Merianggrain : aku rapopo wkwk (aku rapopo wkwk)
- (254) Aimanfarizii : saiki gentian ayas seng ngeliyo (saiki gantian saya sing ngeliya)
- (255) Banggarsa : kok ngeliyo seh. (kok ngeliya sih)
- (CK/IM/01/04-01-2017/UP)
- (256) Aimanfarizii : Umak+ayas=bahagia beh (Kamu+Saya=bahagia beh!)
- (257) Admin : bahagia ayas behh (bahagia saya behh)
- (258) Avilia24 : Banget behh (Banget behh)
- (259) Queenaopi : Bahagia banget ya @reza_imadianazasi (Bahagia banget ya @reza_imadianazasi)

(260) Mukhamad.maruf : Ya jelas ya ayuaprilia09 (Ya jelas ya ayuaprilia09)

(CK/IM/01/04-01-2017/UP)

(261) Admin : Umak nggag iling bien, apais sing nggawe anget pas nadu biyen? (Kamu nggag eling biyen, apa sing nggawe anget pas udan biyen?)

(262) Ocha_oci : mbookkkk (Mbokkk)

(263) Aimanfarizii : Oskab pedes behhh sing gawe anget biyen (Bakso pedes behhh sing gawe anget biyen)

(CK/IM/01/03-01-2017/UP)

Dhata ing dhuwur ana sepuluh pawongan kang nindakake cecaturan. Ing dhata kasebut ana pawongan kang asring nindakake cecaturan nganggo basa Malangan. Pawongan kasebut ing dhuwur yaiku aran aimanfarizii. Aimanfarizii ing kene melu cecaturan ing telung cecaturan kasebut. Dheweke nindakake cecaturan “Mek umak alasan ayas ngumpulno ojir. Gae tuku paketan”, “saiki gentian ayas seng ngeliyo”, lan “Umak+ayas=bahagia beh!”, saliyane kuwi ana “Oskab pedes behh”. Dheweke aktif nindakake cecaturan nganggo basa Malangan kaya kang ditindakake dening admin. Ing dhata iki bisa didudut menawa pawongan kang aran Aimanfarizii ing kene wis nindakake kedadeyan campur kode. Ing kene pawongan Aimanfarizii uga kene panyebab anane kedadeyan campur kode amarga anane unsur prestise. Aimanfarizii ing kene nuduhake kabisanane nggunakake basa Malangan lumatar nulis ing aku medhia sosial instagram iki supaya bisa dimangerteni wong liya.

PANUTUP

Adhedhasara asil panliten ing dhuwur, bisa didudut menawa kedadeyan campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang bisa kedadeyan menyang paraga kang ana sajrone cecaturan grup akun instagram Iki Malang amarga paraga ing kene nggunakake patang basa yaiku basa Jawa biasa, Basa Jawa Malangan, basa Indhonesia lan basa Inggris kanthi tujuwan kang maneka warna.

Kedadeyan campur kode kang ana sajrone panliten iki kasusun saka telung tataran yaiku campur kode awujud tembung, frasa lan klausa. Campur kode

basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang kang awujud tembung ana 33 kedadean campur kode kang awujud tembung. Kedadean campur kode kang awujud frasa ana 8 kedadean lan campur kode kang awujud klausa ana 5 kedadean. Panyebab campur kode amarga anane wewatesan padhanan tembung kang digunakake ana 7 kedadean kang dilaksanakake. Panyebab campur kode kang disebabake amarga pihak kaloro ana 4 kedadean kang kalaksanan. Panyebab campur kode kang disebabake amarga kurang nguwasani basa kang digunakake ana 5 kedadean lan panyebab campur kode kang awujud anane unsur prestise ana 7 kedadean.

Campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang kadadean amarga anane akeh tokoh kang asale saka ngendi-endi kang nggunakake basa kang dominan kang nyengkuyung sawijine tuturan kang disisipi kanthi anane basa Jawa Malangan. Panyebab kadadeane campur kode sajrone akun instagram Iki Malang iki amarga anane pangaribawa pihak kaloro kang tuwuh amarga kaloro pangguna basa yaiku panutur lan mitra tutur padha-padha nguwasani rong basa utawa luwih yaiku basa Jawa Malangan lan basa liyane lan anane unsur kanggo padha-padha mangaribawani supaya bisa kawujud sawijine pangarep-arep tartamtu.

Campur kode kang ana disebabake amarga nalika wicara panutur lan mitra tutur padha mangaribawani lan padha ngetrapake menyang awake dhewe. Babagan iki mangaribawani wicara kang diomongake panutur lan mitra tutur. Saka kaloro pihak kang padha mangaribawani bisa dideleng saprengan alasan panutur nglakokake campur kode yaiku (1) wong kaloro luwih mangerteni basa, (2) amarga rasa pengen ngormati, (3) unsur mangaribawani utawa kanggo sawijine tujuwan tartamtu lan (4) rasa welas.

Adhedhasar simpulan ing dhuwur, bisa dimangerteni menawa panliten ngenani campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang nduweni mung rong underan panliten yaiku (1) Wujud campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang lan (2) Panyebab kadadean campur kode basa Jawa Malangan sajrone akun instagram Iki Malang. Mula saka kuwi panliten iki muga-muga bisa menehi motivasi pamaos utawa panliti liya kanggo nganakake panliten kang luwih cetha ngenani masalahh kang durung tau diteliti ing panliten iki. Kedadean campur kode sajrone instagram iki samestine kudu ana sing luwih cetha anggane nlinti maneh supaya basa Jawa Malangan bisa luwih ngrembaka maneh.

KAPUSTAKAN

Alwasilah, Chaedar. 2011. *Linguistik Suatu Pengantar*. Bandung: Angkasa.

- Arifin, Zaenal dan Junaiyah. 2009. *Morfologi: Bentuk, Makna dan Fungsi*. Jakarta: Grasindo.
- Auzar dan Hermendra. 2007. *Sosiolinguistik*. Pekanbaru: Cendekia Insani.
- Badudu, Abdul Muis dan Herman. 2005. *Morfosintaksis*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Basir, Udzang Pairin. 2010. *Sosiolinguistik*. Surabaya: Bintang Surabaya.
- Chaer, Abdul. 1994. *Linguistik Umum*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Chaer, Abdul dan Agustina L. 2010. *Sosiolinguistik*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Chaer, Abdul. dan Agustina, L. 2010. *Sosiolinguistik Suatu Pengantar*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Kridalaksana, Harimurti. 1989. *Pembentukan Kata dalam Bahasa Indonesia*. Jakarta: Gramedia.
- Kridalaksana, Harimurti. 2001. *Wiwara Pengantar Bahasa dan Kebudayaan Jawa*. Jakarta: Gramedia pustaka Utama.
- Kridalaksana, Harimurti. 2008. *Kamus Linguistik*. Jakarta: Gramedia.
- Mahsun. 2005. *Metode Penelitian Bahasa*. Jakarta: PT. Rajagrafindo Persada.
- Sudaryanto. 1991. *Tata Bahasa Baku Bahasa-Jawa*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Sumarsono, P.P. 2002. *Sosiolinguistik*. Yogyakarta: Sabda.
- Suwandi, Sarwiji. 2008. *Serbalinguistik: Mengupas Pelbagai Praktik Berbahasa*. Surakarta: UNS Press.
- Suwito. 1983. *Pengantar Awal Sosiolinguistik Teori dan Praktik*. Surakarta: Henary Offset.
- Suwito, Mangun. 2002. *Kamus Lengkap Bahasa Jawa*. Bandung: CV. Gramawidya.